

ІСТОРІЯ, ФІЛОСОФІЯ, ПРАВО

УДК 327:17.022.1(44)(045)

ІМІДЖ СУЧАСНОЇ ФРАНЦІЇ ЯК ЕЛЕМЕНТ «SOFT POWER» ДЕРЖАВИ НА МІЖНАРОДНІЙ АРЕНІ

В. Ю. Авраменко, М. І. Прихненко

Анотація. У даній статті розглядається імідж сучасної Франції на міжнародній арені у якості інструменту Soft Power держави на міжнародній арені. У якості основних складових даного інструменту авторка акцентує увагу на ліберально-демократичних цінностях, співпраці із колишніми колоніями, роль лідера в Європі та ролі держави-медіатора.

Ключові слова: імідж, Франція, Soft Power.

«Soft power» для Франції означає здатність держави домагатися своїх цілей за рахунок привабливості власної культури та суспільно-політичних цінностей. «Soft power» спрямована, зокрема, на те, щоб сприяти іміджу Франції, а отже, відстоювати її економічні та культурні інтереси. Цією державою та її культурою століттями захоплювалися у багатьох частинах світу. Згідно з дослідження Університету Лоуї (незалежний аналітичний центр) «Global Diplomacy Index. 2019 country ranking» у Франції офіційно є третя найбільша дипломатична мережа у світі [2].

Теоретичною основою даного дослідження є праці С. І. Косенка «Мягкая сила как фактор культурной дипломатии Франции» та Грязнової Т. Е. «Становление и развитие демократии во Франции». Наприклад, С. І. Косенко відзначає ключову роль «м'якої сили» для підтримки в системі міжнародних відносинах пріоритетів Франції, так як проведення політики «м'якої сили» дозволяє Франції певною мірою відстоювати національну своєрідність, авторитет і вплив [1, 11]. Під час даного дослідження також використовувались офіційні статистики та рейтинги Франції серед інших держав, що допомогли дослідити місце Франції, її сильні сторони на міжнародній арені [2, 5, 6, 8].

Метою даної статті є дослідження іміджу сучасної Франції в контексті реалізації зовнішньополітичних завдань та окреслення основних складових іміджу Франції на міжнародній арені.

Зовнішньополітичні цілі та завдання Франції насамперед пов'язані із збереження лідерства в Європі та власного впливу на колишні колонії. Наприклад, акцентуючи свої ліберально-демократичні цінності, Франція проявляє себе як активний політичний гравець у сфері гуманітарної допомоги та співробітництва в її колишніх колоніях.

Одним з яскравих прикладів є військова допомога, яка відбувалась в Африці. Президент Франції Франсуа Олланд в грудні 2013 року, отримавши підтримку ООН, підписав указ про початок операції «Сангаріс» в ЦАР, спрямованої на врегулювання політичної кризи в цій країні. Спочатку, в розпал політичної кризи в ЦАР були задіяні дві тис. 500 військових, проте згодом їх число було скорочено до 900. Після того, як в Парижі офіційно заявили про завершення операції «Сангаріс» в Центральноафриканській Республіці (ЦАР), Франція залишила невеликий військовий контингент в ЦАР для навчання військових цієї країни. Також була операція «Сервал», яка почалася в січні 2013 року за проханням уряду Малі і націлена на захист цивільного населення, що зазнавав негативного впливу через кризу між урядом і збройними групами на півночі країни, а також для знешкодження сепаратистів. Операція завершилася в липні 2014 року, і на її зміну прийшла операція «Бархан» [3].

Іншим аспектом впливу на колишні колонії є те, що Франція є важливим торговим партнером для Африки і є другим за величиною експортером на континент. Щоб посилити свою присутність, французькі компанії інвестують значні кошти в Африку:

- понад 1100 французьких груп, представлених в Африці, мають понад 2109 філій;
- Франція є одним з найбільших «роботодавців» у Північній Африці: майже 470 000 робочих місць;

- в Анголі французький бізнес відповідає за створення понад 25 000 прямих і непрямих робочих місць і понад 17 000 робочих місць в Кот-д'Івуарі.

Французький бізнес активно прагне позитивно впливати на африканське суспільство. Більшість із них надають внутрішні програми професійного навчання для своїх працівників. Вони спрямовані на дотримання міжнародних екологічних, соціальних стандартів та стандартів безпеки, а також на просування кращих практик щодо якості. Враховуючи соціально-екологічні наслідки їх діяльності, те, що зараз присутнє у всіх секторах, дає значну порівняльну перевагу у все більш конкурентному контексті.

Найбільшу активність Франція проявляє у сфер культури та науки. По всій Африці Франція підтримує академічну, наукову та дослідницьку співпрацю. Французький уряд підтримує, наприклад, появу кампусів, пропонуючи програми, організовані спільно французькими та африканськими університетами. Він підтримує розробку високоякісних навчальних курсів, керованих економічним попитом, заохочує програми наукової співпраці та сприяє навчанню вчителів, а також інтеграції цифрових технологій у педагогічну практику.

Франція застосовує різноманітні інструменти регіонального та двостороннього співробітництва. Розвиток міжвузівських партнерських відносин сприяє підвищенню міжнародної конкурентоспроможності та взаємовиробництву вищих навчальних закладів Франції та Африки. Мета, яку поставив президент Франції, – подвоїти кількість партнерських відносин між французькими та африканськими установами до 2022 року.

Для цього Франція має різноманітні інструменти та процедури співпраці з країнами-партнерами:

- підтримка у 2019 році майже 25 проєктів вищої освіти та наукових досліджень через інструмент фінансування Міністерства Європи та закордонних справ: Фонд солідарності інноваційних проєктів, громадянських товариств, франкофонії та людського розвитку або FSPI. Ці проєкти допомагають забезпечити якісні навчальні курси, які відповідають потребам місцевого ринку праці, але також сприяють розбудові потенціалу закладів та персоналу вищих навчальних закладів країн-партнерів;

- на вимогу надаються університетські вчені, міжнародні технічні експерти, розміщені в посольствах Франції, а також у міністерствах та університетах Африки за запитом. Ресурси ці допомагають зміцнювати національні системи вищої освіти в Африці, і вони розгортаються разом із усіма зацікавленими партнерами, включаючи французькі урядові установи (Agence Franch Développement, Expertise France, Міжнародний центр освітніх досліджень тощо);

- підтримка регіональних університетських центрів передового досвіду, таких як F'SATI і F'SAGRI в Південній Африці, Національна політехніка Інституту Фелікс Хофует-Боні в Кот-д'Івуарі, школа 2iE в Буркіна-Фасо або Ecole Polytechnique Yaounde;

- просування вищої освіти у Франції через мережу 32 офісів Campus France по всьому континенту для сприяння мобільності студентів.

Французький уряд намагається збільшити мобільність африканських студентів у Франції та французькі програми в Африці. Розробка програм за кордоном є основою міжнародної політики французьких установ. Франція підтримує ці ініціативи, створені у партнерстві з африканськими установами, які сприяють обміну досвідом та створенню інноваційних курсів, що доповнюють місцеві програми. Кілька проєктів розробляються по всьому континенту, включаючи центр Франція-Кот-д'Івуар, який почав працювати 18 жовтня 2018 року, який об'єднує 56 курсів для африканських студентів, та кампус

Франція-Сенегал, який з осені 2019 року запропонував 17 програм у партнерстві з вищими випускними школами Франції. Ці університетські центри дозволяють африканським студентам отримувати подвійні дипломи, видані спільно французькими та африканськими установами, продовжуючи навчання в Африці.

Франція також впроваджує яскраве наукове співробітництво. У Франції є шість французьких науково-дослідних інститутів в Кенії, Ефіопії, Південній Африці, Нігерії та два в Судані. Ці інститути виступають платформою для дискусій та контактів між дослідниками археології та гуманітарних та соціальних наук. Зараз існує багато проєктів наукової співпраці, які допомагають нарощувати потенціал для наукових досліджень та створювати регіональні центри розвитку кваліфікації [4].

На даний момент Франція вражає своїми показниками у європейських та світових рейтингах. Наприклад, за прогнозованим світовим рейтингом ВВП 2019-2024 Франція займає 7 місце. У цьому рейтингу з усіх європейських держав вона поступається лише Німеччині. Згідно з статистикою Франція входить до топ-10 найбільших економік за рівнем ВВП, знаходячись поряд з США, Великою Британією, Китаєм, Японією, Німеччиною, Індією, Бразилією, Італією, Канадою [5]. За кількістю населення Франція знаходиться на 4 місці після Російської Федерації, Німеччини та Великої Британії. Також Французька Республіка займає 9 місце за кількістю щасливих людей у світі. Найбільш вигідним для Франції є те, що вона займає 1-ше місце у сфері туризму, так як найчастіше туристи відвідують саме Францію, що приносить їй неабиякий економічний приріст. Економічна привабливість Франції процвітає і залучає все більше іноземних інвесторів. Згідно з щорічним рейтингом «АТ Kearney», Франція розмістилась у «Топ-5» найпривабливіших держав для найбільших міжнародних інвесторів. Франція є сьомою за величиною економікою у світі після США, Китаю, Японії, Німеччини, Індії та Великої Британії. Це також другий за величиною ринок в Європі, який має понад 67 мільйонів споживачів. У Франції знаходяться 29 з 500 провідних світових підприємств [6]. Французька економіка виходить за рамки відомих економічних секторів розкішних товарів та агропродовольчих товарів, але також має потужні банківські та страхові сектори, а також енергетику та автомобілебудування.

Франція має багато активів:

- високорозвинену інфраструктуру та мережі, що ставить її в основу європейської та світової економіки;

- конкурентні ціни на світовому ринку;
- кваліфікована, продуктивна робоча сила;
- відомі креативні та дизайнерські навички та розробки;
- багата і різноманітна культура;
- ефективна та доступна система охорони здоров'я;
- якісна вища освіта.

Все це формує позитивний імідж Франції. Усі ці переваги приваблюють іноземців до Франції, будь то для інвестицій, подорожей, навчання чи життя, а також заохочують іноземних інвесторів та талантів обирати Францію для розвитку своїх проєктів. Понад 28 000 іноземних компаній мають приміщення у Франції, де працюють майже 11 % усієї французької робочої сили. На тлі зростаючої глобалізації подальше підвищення французької привабливості є пріоритетом для уряду Франції [7].

Всі вищезгадані здобутки Франції свідчать про формування як ззовні так і всередині позитивного іміджу даної держави. У сучасному світі саме формування іміджу для Франції перетворився в не менш важливий фактор міжнародної політики і економіки, ніж природні ресурси, людський або науково-технічний потенціал держави. Політичні та економічні відносини – це сфера, де роль відіграють не тільки об'єктивні, а й суб'єктивні, психологічні та інформаційні фактори. Тут французи використовують технології:

- політичного маркетингу, тобто першочерговим завданням є дослідження через, наприклад, соц. мережі уявлення людей про політика, вивчення ідеального образу

політика та розробку плану, завдяки якому народ буде підтримувати саме його, використовуючи політичну рекламу, політичну агітацію, стимулювання політичних дій, активну політичну поведінку;

- брендингу;
- політичного піару.

Сучасна Франція не тільки впливовий гравець на світовій арені, а й історичний культурний центр, держава з автентичною культурою. Тут давно усвідомили, що імідж держави – це капітал в сучасну епоху і, як наслідок, найважливіший інструмент забезпечення інтересів держави на міжнародній арені, а також в економічній і політичній сферах. І не дивно, що держава активно використовує технології національного брендингу.

У 2018 році Індекс національних брендів GfK Nation Brands опублікував рейтинг країн, відповідно до якого Франція посіла четверте місце [8]. У цьому рейтингу Франція позиціонується як держава з високим рівнем освіти, яка стоїть на другому місці за динамікою розвитку міст, культури і туризму. Працюючи над створенням власного бренду, Франція реалізує проекти у різних сферах, підвищуючи при цьому свою конкурентоспроможність. Наприклад, найновішою подією, пов'язаною з брендингом Франції, є те, що Париж представив нове лого. Дизайнерське агентство «Carré Noir» створило нову візуальну айдентику міста. Логотипом став кораблик, історичний знак столиці Франції. «Париж гордий, Париж гарний, Париж багатонаціональний» – логотип Парижа написаний великими літерами символізуючи невмирущу світову столицю [9].

Просуваючи свою державу у різних сферах за кордоном, Франція повноцінно може вважатись одним з лідером у Європі, по-перше, маючи та рекламуючи свій позитивний імідж для багатьох держав-сусідів та європейських держав, а ,по-друге, створюючи та реалізуючи різні проекти міжнародного характеру. Щоб не залишати свою державу без уваги інших європейських держав французи вже розробили цілу низку виставок на 2020–2021 роки: SIAL Paris 2020 року – найбільша в Європі виставка продукції харчової промисловості; Bijorhca Paris 2020 – міжнародна виставка ювелірних виробів і подарунків; Maison&Objet (M&O) – міжнародна виставка-ярмарок присвячена моді і стилю життя; Vivez Nature Paris – міжнародна виставка Vivez Nature Paris 2020 екологічного сільського господарства, екології і природних продуктів; International Conference On Economics, Business And Management – міжнародна конференція з економіки, бізнесу та менеджменту [10].

Безумовно Франція звертає багато уваги на культурні та наукові проекти. Наприклад, 19 листопада 2018 року прем'єр-міністр Едуар Філіпп представив план «Виберіть Францію», метою якого є зробити Францію більш привабливою для міжнародних студентів та підвищити видимість французької системи вищої освіти за кордоном. Також був наданий бюджет у розмірі 10 мільйонів євро на покращення прийому для іноземних студентів у державні установи під наглядом міністерства, що відповідає за вищу освіту: 5 мільйонів на покращення послуг прийому та 5 мільйонів у рамках заклик до фінансування проектів.

Не менш важливим є також те, що Франція є одним з європейських постаментів ліберально-демократичного порядку та цінностей. Вона є неподільною, світською, демократичною і соціальною республікою. Влада ґрунтується на суверенітеті народу, який виражається у загальне виборче право, що поширюється на всіх французьких громадян старше 18 років. На багатьох громадських будівлях можна побачити напис «Свобода, Рівність, Братерство». Ці слова є девізом Французької республіки.

Наприклад, Конституційна рада Франції починаючи з 70-тих років створила своїми рішеннями практично нову Декларацію прав і свобод, так як в тексті Конституції 1958 року міститься лише положення про права людини і принцип національного суверенітету. Релігія є у Франції приватною справою індивіда. Кожна людина може сама вибирати свою віру або не мати такої. Держава дотримується свободи культури і поважає всі вірування, за умови, що вони не порушують громадського порядку. Держава не залежить від релігій і стежить за дотриманням принципів терпимості і свободи. Французька мова є

однією з основ національного єдності. Її знання, таким чином, життєво необхідне для успішної інтеграції і встановлення контактів з навколишнім населенням. Франція офіційно декларує відданість демократичним цінностям поваги культурних, расових, мовних, конфесійних та інших відмінностей, а політичний істеблшмент Франції проголошує необхідність будувати освіту за моделлю «республіканської рівності», використовуючи виховання і навчання як інструменти інтеграції суспільства [11].

У своїй церемоніальній промові Емануель Макрон наголосив на тому, що світу потрібно те, чому Франція завжди вчила: прагнення до свободи, рівність та братерство.

Для Франції є пріоритетними права людини, і вони визначаються як невід’ємні права всіх людей, незалежно від громадянства, місця проживання, статі, етнічної чи національної приналежності, кольору шкіри, релігії, мови або будь-якого іншого аспекту; вони охоплюють широкий і різноманітний спектр питань. Захист прав людини, закріплена в Загальній декларації прав людини, знаходиться в центрі діяльності Організації Об’єднаних Націй, яка нагадує, що ці права універсальні, неподільні, взаємозалежні і взаємопов’язані (Всесвітня конференція ООН). Згідно з преамбулою французької Конституції, ці права – частина основоположних цінностей Французької Республіки. Їх дотримання лежить в основі французької демократії і зобов’язань Франції в Європейському союзі і в міжнародних організаціях. Ці зобов’язання втілюються в політичні і дипломатичні дії на національному, європейському і міжнародному рівнях, поєднуючись з наданням підтримки і співпрацею з пріоритетних напрямів. Франція особливо активно докладає зусиль з наступних питань у світі: скасування смертної кари, боротьба з безкарністю, насилля, дотримання прав жінок, боротьба з вербуванням, а також боротьба з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Ця діяльність здійснюється спільно з міжнародним співтовариством, а також з французькими та закордонними НУО. Не обмежуючись цими питаннями, французька дипломатія прагне своїми діями в рамках багатосторонніх та двосторонніх відносин боротися з порушеннями прав людини, де б вони не відбувалися [12].

Отже, можна сказати, що позитивний імідж Франції є одним з ключових елементів Soft Power держави на міжнародній арені і дозволяє державі реалізовувати свої зовнішньополітичні цілі та завдання. Прикладами ефективності даного інструменту виступає Африка (допомога у військовій та культурній сферах) та Європа (лідерські позиції у різних сферах). Завдяки своєму іміджу Франція продовжує співпрацювати з іншими державами, де вона займає роль “держави-медіатора”.

Аннотація. В данной статье рассматривается имидж современной Франции на международной арене в качестве инструмента Soft Power государства на международной арене. В качестве основных составляющих данного инструмента автор акцентирует внимание на либерально-демократических ценностях, сотрудничестве с бывшими колониями, роль лидера в Европе и роли государства-медиатора.

Ключевые слова: имидж, Франция, Soft Power.

Abstract. This article examines the image of modern France in the international arena as an instrument of the country’s Soft Power in the international arena. As the main components of this tool, the author focuses on liberal democratic values, cooperation with the former colonies, the role of the leader in Europe and the role of the mediator.

Key words: image, France, Soft Power.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Косенко С. И. «Мягкая сила» как фактор культурной дипломатии Франции. 2014. № 1 Государство и гражданское общество. Знание. Понимание. Умение. С. 115.
2. Global Diplomacy Index.2019 country ranking. URL : https://globaldiplomacyindex.lowyinstitute.org/country_rank.html
3. France to Send More Troops to West Africa Amid Rising Violence in Sahel. URL : https://www.democracynow.org/2020/1/14/headlines/france_to_send_more_troops_to_west_africa_amid_rising_violence_in_sahel

4. French Ministry of European and Foreign Affairs. Education and academic cooperation. URL : <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/africa/after-the-ouagadougou-speech/article/education-and-academic-cooperation>
5. World GDP Ranking 2020. URL : <http://statisticstimes.com/economy/projected-world-gdp-ranking.php>
6. Fortune Global 500. URL : <https://fortune.com/global500/>
7. French Ministry of European and Foreign Affairs. Promoting France's attractiveness. URL : <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/economic-diplomacy-foreign-trade/promoting-france-s-attractiveness/promoting-and-supporting-french-innovation/>.
8. Anholt Nation Brands Index (NBI). URL : <https://www.ipsos.com/en-us/news-polls/Nation-Brands-Index-2018>
9. Лого Парижа. URL : https://www.mmr.ua/show/parizh_predstavil_novoe_igrivoe_logo
10. Виставки в Франції 2020–2021 рр. URL: <https://exposale.net/uk/exhibitions/all/35/all>
11. Грязнова Т. Е. Становление и развитие демократии во Франции. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/stanovlenie-i-razvitie-demokratii-vo-frantsii-otechestvennyu-liberalnyu-opyt-kontseptualnogo-osmysleniya-vtoroy-poloviny-xix-nachala-xx/viewer>
12. French Ministry of European and Foreign Affairs. Human Rights. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/human-rights/>

УДК 327:172.4(4-6ЭС)(045)

ПИТАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Д. В. Бабій, М. І. Прихненко

Анотація: автор роботи зосереджує увагу на питанні різноманітності ідентичностей в сучасному світі демонструючи їх на прикладі Європейського Союзу. Велика увага приділяється питання національної, міжнаціональної та наднаціональної ідентичності в межах інтеграційного об'єднання.

Ключові слова: ідентичність, ЄС, європейські цінності, європейська ідентичність, національна ідентичність.

Останнім часом поняття «ідентичність» стало широко застосовуваним, та посідає не останнє місце у сучасних дискусіях, а з середини 1990-х рр. викликає чимале зацікавлення в теорії міжнародних відносин. Це поняття насамперед характеризується концептуальною неоднозначністю та оминає будь-які чіткі трактування та визначається як невід'ємна частина індивідууму, колективу та груп, держав зокрема. Незважаючи на відсутність чіткого визначення та розуміння поняття, «ідентичність» набула своєрідного статусу як однієї із найбільших поширених концепцій щодо політичного керування процесами побудови суспільства, особливо на рівні національних держав (мається на увазі колективна ідентичність).

З 50-х рр. ХХ ст. в Європі, а саме у Західній, активно починає розвиватися інтеграційний процес, зв'язки та взаємодія між європейськими державами ще більше поглиблюються; спільна політика, що активно розвивається, починають призводити до формування так званої спільно європейської солідарності та більш ширшої підтримки наднаціональних інститутів. Таке наростаюче відчуття спільності вплинули на трансформацію національних ідентичностей і появи нового типу – наднаціонального.

Проте ряд криз та проблем, з якими зіткнувся ЄС за рахунок різноманітності, поставив питання про співвідношення національної та наднаціональної ідентичності та їх впливу на формування єдиної європейської ідентичності.

Робота має на меті дослідити та продемонструвати різноманітність ідентичностей в сучасному Європейському Союзі та їх вплив на процеси подальшої інтеграції.

Питання ідентичності, її типології вивчало багато авторів і саме цей аспект дослідження викликає чимало розбіжностей у поглядах науковців. Зокрема в межах цієї